

Sygnatura akt IX C 933/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W., dnia 16-09-2015 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu IX Wydział Cywilny
w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Tomasz Zawiślak

Protokolant: Agnieszka Baca Domin

po rozpoznaniu w dniu 16-09-2015 r. we W.

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. Ż.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego we W.**

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia na rzecz adw. P. N. kwotę 2.952 zł (w tym podatek VAT) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sygn. akt IX C 933/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 17.06.2013 r. powód M. Ż. wystąpił o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Dyrektora Aresztu Śledczego we W. kwoty 11.067,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 0,14 % dziennie od dnia 23.02.2010 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazano, iż ww. kwota stanowi odszkodowanie i zadośćuczynienie za szkodę wyrządzoną przez wydanie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, tj. art. 123 § 2 zd. pierwsze ustawy z dnia 06.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy. Powód powołał się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23.02.2010 r. (sygn. akt P 20/09). Wskazał, że będąc osadzonym w Areszcie Śledczym we W. w okresie od 16.10.2009 r. do dnia 04.12.2009 r. wykonywał pracę odpłatną w wymiarze 4/8 etatu. Od dnia 05.12.2009 r. do dnia 28.07.2011 r. wykonywał pracę odpłatną w wymiarze 8/8 etatu i od dnia 02.09.2011 r. do dnia 29.05.2012 r. również w wymiarze 8/8 etatu. W okresach od 16.10.2009 r. do dnia 04.12.2009 r. oraz od dnia 05.12.2009 r. do marca 2011 r. zatrudniony był na zasadach, których niezgodność z Konstytucją stwierdził Trybunał Konstytucyjny. Tym samym powód poniósł szkodę w wysokości 11.067,44 zł, w postaci wypłacanego zaniżonego wynagrodzenia. Z tej przyczyny jego zaległości wobec komornika były spłacane w ograniczonej wysokości, nie mógł także pomagać finansowo swojej matce. Podczas odbywania kary pozbawienia wolności nie mógł zaspokajać podstawowych potrzeb w zakresie zakupu środków spożywczych i higienicznych, co czyniło go zależnym od pomocy osób trzecich.

Pismem z dnia 05.08.2013 r. powód wskazał, że dochodzonej kwoty domaga się tytułem odszkodowania, nie zaś zadośćuczynienia.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa wskazując na brak podstaw faktycznych i prawnych dochodzonego roszczenia. W dniu 8.03.2011 r. weszła w życie nowelizacja przepisu art. 123 § 2 k.k.w. w sprawie wynagrodzenia przysługującego skazanemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 23.02.2010 r., w punkcie II orzekł, że przepis art. 123 § 2 k.k.w. utraci moc po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw. Zatem najniższe wynagrodzenie skazanych zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w wysokości kwoty odpowiadającej co najmniej wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie odrębnych przepisów ustawodawca wprowadził dopiero od dnia 08.03.2011 r. Nadto pozwany podniósł, że roszczenia powoda związane z wynagrodzeniem za rok 2009 i 2010 uległy przedawnieniu.

W piśmie z dnia 13.02.2015 r. pełnomocnik powoda z urzędu podtrzymał twierdzenia powoda wyrażone w pozwie, w tym w szczególności, kierowany stanowiskiem powoda, podtrzymał twierdzenia w zakresie należnego powodowi wynagrodzenia, a tym samym niewłaściwego sposobu jego wyliczania.

W piśmie z dnia 30.03.2015 r. pełnomocnik powoda wskazał, że powód upatruje odpowiedzialności pozwanego Aresztu Śledczego w zakresie niewłaściwego naliczenia należnego mu wynagrodzenia w okresie jego zatrudnienia w tej jednostce penitencjarnej, zaś jako podstawę prawną swego żądania wskazuje przepis art. 417 § 1 k.c.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód podczas odbywania kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym we W. wykonywał pracę odpłatną w okresach: 16.10.2009 r. – 04.12.2009 r. (1/2 etatu), 05.12.2009 r. – 28.07.2011 r. (pełen etat) oraz 02.09.2011 r. – 29.05.2012 r. (pełen etat).

Dowód: zaświadczenie o wykonywaniu pracy (k. 5)

Do lutego 2011 r. powód otrzymywał za wykonywaną pracę wynagrodzenie wyliczone w oparciu o przepis art. 123 § 2 k.k.w. w brzmieniu obowiązującym do dnia 08.03.2011 r.

Od marca 2011 r. powód otrzymywał za wykonywaną pracę wynagrodzenie wyliczone w oparciu o przepis art. 123 § 2 k.k.w. w brzmieniu obowiązującym od dnia 09.03.2011 r.

W okresie od października 2009 r. do lutego 2011 r. powód otrzymał kwotę wynagrodzenia wynoszącą 11.134,88 zł.

Wynagrodzenie ustalone w sposób zapewniający osiągnięcie kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę wyniosłoby w przypadku powoda 22.134,88 zł.

Dowód: zaświadczenie o wysokości wynagrodzenia (k. 6); wyliczenie powoda (k. 16); zeznania świadka B. K. (protokół rozprawy z dnia 17.06.2015 r.), przesłuchanie powoda i przedstawiciela strony pozwanej.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd rozpoznaje sprawę w granicach żądania powoda oraz w granicach przytoczonych przez powoda okoliczności faktycznych.

W przedmiotowej sprawie powód w pozwie przytoczył szereg różnych okoliczności mających wskazywać na zasadność jego roszczenia, w tym m.in. wskazał, że domaga się odszkodowania i zadośćuczynienia za szkodę wyrządzoną przez wydanie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją.

Wyrokiem z dnia 23.02.2010 r., sygn. akt P 20/09, opublikowanym w Dzienniku Ustaw z dnia 08.03.2010 r., Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 123 § 2 k.k.w. w zakresie, w jakim zawiera słowo „połowy”, jest niezgodny z art. 32 oraz z art. 65 ust. 4 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jednocześnie wskazując że ww. przepis traci moc obowiązującą z upływem 12 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Powyższe wskazywałyoby, iż powód upatruje swojej szkody w tzw. bezprawiu legislacyjnym, dotyczącym uchwalenia zakwestionowanego przez Trybunał Konstytucyjny przepisu. Podstawą prawną takiego żądania są przepisy art. 417¹ § 1 k.c. w zw. z art. 417 § 1 k.c., zgodnie z którymi za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa; jeżeli zaś szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

Ponieważ jednak powód przytoczył w pozwie również inne okoliczności mające wskazywać na zasadność jego roszczenia, Sąd powziął wątpliwości co do podstawy faktycznej powództwa i wezwał powoda do ich sprecyzowania. Po ustanowieniu dla powoda pełnomocnika z urzędu Sąd wezwał tegoż pełnomocnika o doprecyzowanie podstawy faktycznej powództwa. Z pism pełnomocnika powoda (13.02.2015 r. i 30.03.2015 r.) wynika jednoznacznie, że jego roszczenia związane są z działalnością Aresztu Śledczego we W. - ze sposobu obliczania należnego powodowi wynagrodzenia za pracę w czasie odbywania kary pozbawienia wolności.

Dalsze rozpoznanie sprawy nastąpiło w granicach doprecyzowanej podstawy faktycznej.

Pojęcie bezprawności na gruncie art. 417 k.c. wielokrotnie było przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, który wyjaśnił, że nieprawidłowość w działaniu władzy publicznej może przybrać postać naruszeń konstytucyjnych praw i wolności, konstytucyjnych zasad funkcjonowania władzy publicznej, uchybień wymaganiom określonym w ustawach zwykłych, aktach wykonawczych (uchybień w sferze prawa materialnego i procesowego), jak i uchybień normom pozaprawnym, w różny sposób powiązanych z normami prawnymi (zob. wyrok SN z dnia 17.02.2011 r., sygn. akt IV CSK 290/10).

Również w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wielokrotnie wskazywano, że obowiązek naprawienia szkody może być wiązany jedynie z takim działaniem organu władzy publicznej, które jest „niezgodne z prawem”, przy czym w kontekście regulacji konstytucyjnej należy pojęcie „działania niezgodnego z prawem” rozumieć jako zaprzeczenie zachowania uwzględniającego nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 04.12.2001 r. sygn. akt SK 18/00).

Biorąc pod uwagę odroczenie przez Trybunał Konstytucyjny wejścia w życie wyroku wydanego w sprawie o sygn. akt P 20/09 działania Aresztu Śledczego we W. należało ocenić jako zgodne z prawem.

Do lutego 2011 r. powód otrzymywał za wykonywaną pracę wynagrodzenie wyliczone w oparciu o przepis art. 123 § 2 k.k.w. w brzmieniu obowiązującym do dnia 08.03.2011 r. Była to kwota wynosząca co najmniej połowę wynagrodzenia minimalnego. Od marca 2011 r. wynagrodzenie wyliczone w oparciu o przepis art. 123 § 2 k.k.w. w brzmieniu obowiązującym od dnia 09.03.2011 r.

Dla porządku wskazać należy, że w toku rozprawy w dniu 16.09.2015 r. powód oświadczył, że źródła swojej szkody upatruje w działaniu Trybunału Konstytucyjnego, który odroczył chwilę utraty mocy obowiązującej przez przepis uznany za niekonstytucyjny. Powstało zatem pytanie, czy stanowiło to ponowną zmianę podstawy faktycznej powództwa? W ocenie Sądu skutek powyższy nie nastąpił. Zgodnie z art. 193 § 2¹ zasadą jest, że zmiana powództwa może być dokonana jedynie w piśmie procesowym. Gdyby uznać, że ww. twierdzenia podniesione przez powoda w toku rozprawy w dniu 16.09.2015 r. stanowiły zmianę powództwa, to zasadność roszczenia powoda podlegałaby ocenie przez pryzmat przepisu art. 190 ust. 3 zd. 1 i 2 Konstytucji, zgodnie z którym orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy

obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy.

W postępowaniu, w którym pozwanym jest Skarb Państwa, obowiązkiem Sądu jest określenie tzw. statio fisci. Odbywa się to jednak w granicach wskazanej przez powoda podstawy faktycznej. Powód wskazywał wyraźnie i jednoznacznie na działania Dyrektora Aresztu Śledczego.

Reasumując, Sąd nie dokonał oceny zasadności roszczenia powoda przez pryzmat bezprawia legislacyjnego, czyli działania Sejmu RP polegającego na ustanowieniu przepisu niezgodnego z Konstytucją. Powód dokonał zmiany podstawy faktycznej, w świetle której jednostka organizacyjną, z której działaniami związane były roszczenia powoda był Areszt Śledczy we W..

W rozumieniu art. 417 § 1 k.c. nie można zatem działaniom Dyrektora Aresztu Śledczego we W. przypisać cechy bezprawności.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie II sentencji wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Sąd uznał, iż powód powinien zostać obciążony kosztami procesu, także ze względu na jego postawę w toku postępowania, tj. podtrzymanie roszczeń kierowanych wobec ww. Aresztu pomimo ich oczywistej bezzasadności.

W punkcie III sentencji wyroku Sąd zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. P. N. kwotę 2.952,00 zł (brutto) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.